

پرسشنامه تشبیهی ارزش: پرسشنامه، روش اجرا و نمره‌گذاری (نسخه فارسی)

Portrait Value Questionnaire: Questionnaire, Instruction and Scoring (Persian Version)

Mohammad Taghi Delkhamoush

Department of Psychology
Faculty of Psychology and Education
South Tehran Branch
Islamic Azad University
Tehran-Iran

محمدتقی دلخמוש

استادیار گروه روان‌شناسی
دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب
تهران-ایران

پرسشنامه تشبیهی ارزش

مقدمه

شوارتز بر مبنای نظریه ارزش خویش (۱۹۹۲، ۲۰۰۵)، ابزارهای اندازه‌گیری ارزش‌ها را به نام‌های *زمینه‌یاب ارزشی شوارتز*^۱ (SVS)، شوارتز، ۱۹۹۲، ۲۰۰۶؛ شوارتز و راس، (۱۹۹۵) و *پرسشنامه تشبیهی ارزش*^۲ (PVQ)، شوارتز، ۲۰۰۶؛ شوارتز و دیگران، (۲۰۰۱) را تدوین کرده است. هر دو ابزار به تبع تحول و تدقیق تدریجی نظریه، دستخوش تغییراتی شده‌اند و بر اساس مطالعه نمونه‌های متعدد، مشخصه‌های روان‌سنجی آنها به تأیید رسیده‌اند. نسخه ۴۰ ماده‌ای *پرسشنامه تشبیهی ارزش* (PVQ: شوارتز، ۲۰۰۶) به عنوان ابزاری عینی‌تر و به لحاظ شناختی واجد پیچیدگی کمتری از SVS (شوارتز و راس، ۱۹۹۵) است و مطالعه ارزش‌ها را در دوره نوجوانی و بزرگسالی، میسر می‌کند. هر ماده پرسشنامه عبارت از تشبیه کلامی کوتاهی در باب یک فرد متفاوت است. هر ماده هدف‌ها، خواسته‌ها، یا امیال یک شخص را توصیف می‌کند و به گونه ضمنی به اهمیت یک ارزش اشاره دارد. در خصوص هر تشبیه، پاسخ‌دهندگان به این پرسش پاسخ می‌دهند که «این شخص تا چه اندازه به شما شبیه است؟» و پاسخ خویش را با انتخاب یک گزینه از شش گزینه طبقه‌بندی شده، تعیین می‌کنند. داورهای مشابهت پاسخ‌دهندگان از ۱ (ابتدا شبیه من نیست) تا ۶ (بسیار زیاد شبیه من است) نمره‌گذاری می‌شوند. تعداد تشبیه‌ها برای هر یک از ارزش‌ها به وسعت تعریف مفهومی آن بستگی دارد (شوارتز، ۲۰۰۶): شش تشبیه برای جهان‌شمولی‌نگری؛ پنج تشبیه برای ایمنی؛ چهار تشبیه برای سنت، هم‌نوایی، خیرخواهی، خودرهنموددهی، و پیشرفت؛ سه تشبیه برای تحریک‌طلبی، لذت‌جویی، و قدرت. سطح زبان به کار بسته شده در نسخه انگلیسی PVQ، سطح زبان ۱۱ ساله‌هاست (شوارتز و دیگران، ۲۰۰۱). پرسشنامه پس از طی مراحل ترجمه با هماهنگی با مؤلف (شوارتز) به فارسی برگردانده شده است. پرسشنامه را می‌توان به صورت فردی و گروهی اجرا کرد. ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس PVQ از طریق روش‌های گوناگونی در نمونه‌هایی وسیع از بزرگسالان، دانشجویان، و نوجوانان از فرهنگ‌های مختلف آزمون و مورد تأیید قرار گرفته و یافته‌های آن در سطح گسترده‌ای منعکس شده است (برای مثال، اشتاین‌متز، اشمیت، تیناجوه، ویسزورک و شوارتز، ۲۰۰۹؛ اشتاین‌متز، ایزیدور، باورل، ۲۰۱۲؛ بامبرگ، هرمان، کاینست و اشمیت، ۲۰۰۱؛ شوارتز، ۲۰۰۵؛ نافو و شوارتز، ۲۰۰۱؛ ویک‌کین، کاسکونی و باربارانی، ۲۰۰۹؛ و هاینز، برهله، اشمیت و آلبانی، ۲۰۰۵؛ در ایران: دلخמוש، ۱۳۹۳، دلخמוש و احمدی مبارکه، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱).

نحوه پاسخگویی به پرسشنامه

پاسخگویی گرامی،

در اینجا، بعضی از افراد را به اختصار توصیف می‌کنیم. لطفاً هر توصیف را بخوانید و فکر کنید که هر شخص تا چه اندازه به شما شبیه است یا به شما شبیه نیست. در سمت چپ، در مربعی که نشان می‌دهد هر شخص در این توصیف تا چه اندازه به شما شبیه است یک ضربدر (*) بنویسید.

مواد پرسشنامه	چه اندازه شبیه این شخص هستید؟					
	ابتدا شبیه من نیست	شبیه من نیست	کمی شبیه من است	تا اندازه‌ای شبیه من است	بسیار زیاد شبیه من است	
۱. پروردن افکار نو و خلاق بودن برای او مهم است. او دوست دارد کارها را به شیوه‌ی خاص خودش انجام دهد.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۲. برایش مهم است ثروتمند باشد. او می‌خواهد پول زیاد و چیزهای گرانبها داشته باشد.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۳. او فکر می‌کند مهم است که با هر شخصی در دنیا به گونه‌ای برابر رفتار شود. او اعتقاد دارد که همه باید در زندگی فرصت‌هایی برابر داشته باشند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۴. برایش بسیار مهم است توانایی‌هایش را نشان دهد. او می‌خواهد که مردم اعمالش را تحسین کنند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۵. برایش مهم است در محیطی امن زندگی کند. او از هر چه که ممکن است امنیتش را به‌خطر بیندازد پرهیز می‌کند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۶. او فکر می‌کند مهم است کارهای متنوع زیادی را در زندگی انجام دهد. او همیشه به دنبال آن است که چیزهای جدیدی را امتحان کند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۷. او اعتقاد دارد مردم باید آنچه را که به آنها دستور داده می‌شود، انجام دهند. او فکر می‌کند مردم باید در همه‌حال از مقررات پیروی کنند. حتی وقتی هیچکس مراقبشان نیست.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۸. برایش مهم است حرف افرادی را که با او متفاوتند بشنود. حتی وقتی موافق آنها نیست، بازهم می‌خواهد که درکشان کند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۹. او فکر می‌کند مهم است که بیش از آنچه داری چیزی نخواهی. او اعتقاد دارد که مردم باید از آنچه دارند راضی باشند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۰. او به دنبال هر فرصتی است که بتواند تفریح کند. برای او مهم است چیزهایی انجام دهد که به او لذت می‌بخشند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۱. برایش مهم است که درباره آنچه انجام می‌دهد، خودش تصمیم بگیرد. او دوست دارد آزاد باشد تا فعالیت‌هایش را خودش طرح‌ریزی و انتخاب کند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۲. برایش بسیار مهم است به اطرافیان کمک کند. او می‌خواهد مراقب آسایش آنها باشد.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۳. بسیار موفق بودن برایش مهم است. او دوست دارد دیگران را تحت تأثیر قرار دهد.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۴. برایش بسیار مهم است که کشورش امن باشد. او فکر می‌کند دولت باید مراقب تهدیدهای داخلی و خارجی باشد.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۵. دوست دارد خطر کند. او همیشه به دنبال ماجراجویی است.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۶. برایش مهم است که همیشه رفتاری متناسب داشته باشد. او می‌خواهد از انجام هر چیزی که مردم می‌گویند غلط است، خودداری کند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۷. برایش مهم است مسئول کاری باشد و به دیگران دستور دهد که چه بکنند. او می‌خواهد مردم آنچه را که او می‌گوید انجام دهند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۸. برایش مهم است به دوستانش وفادار باشد. او می‌خواهد خود را وقف نزدیکانش کند.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۹. او قویاً اعتقاد دارد که مردم باید از طبیعت مراقبت کنند. حفاظت از محیط زیست برایش مهم است.	۱	۲	۳	۴	۵	۶

مواد پرسشنامه	چه اندازه شبیه این شخص هستید؟				
	ابتدا شبیه من نیست	شبیه من نیست	کمی شبیه من است	تا اندازه‌ای شبیه من است	بسیار زیاد شبیه من است
۲۰. باور مذهبی برایش مهم است. او سخت می‌کوشد تا به تکالیف مذهبی‌اش عمل کند	۱	۲	۳	۴	۵
۲۱. برایش مهم است همه چیز منظم و پاکیزه باشد. او واقعاً دوست ندارد چیزها بهم‌ریخته باشند.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۲. او فکر می‌کند مهم است به همه‌چیز علاقه نشان دهد. او دوست دارد کنجکاو باشد و بکوشد هر چیزی را بفهمد.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۳. او اعتقاد دارد همه‌ی مردم دنیا باید در سازش و توافق زندگی کنند. ترویج صلح در بین همه جمعیت‌های جهان برایش مهم است.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۴. او فکر می‌کند بلندپرواز بودن مهم است. او می‌خواهد نشان دهد که چقدر توانمند است.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۵. او فکر می‌کند بهتر آنست که کارها به شیوه‌های سنتی انجام شوند. برایش مهم است رسومی را که آموخته است، حفظ کند.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۶. بهره‌مندی از لذت‌های زندگی برایش مهم است. او دوست دارد به خودش خوش بگذراند.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۷. پاسخدهی به نیازهای دیگران برایش مهم است. او سعی دارد از آشنایانش حمایت کند.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۸. او اعتقاد دارد که باید همیشه به والدینش و بزرگترها احترام بگذارد. برایش مهم است که مطیع باشد.	۱	۲	۳	۴	۵
۲۹. او می‌خواهد با همه عادلانه رفتار شود حتی با افرادی که نمی‌شناسد. حمایت از ضعفای جامعه برایش مهم است.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۰. او شگفتی‌آفرینی (سورپرایز) را دوست دارد. برایش مهم است یک زندگی مهیج داشته باشد.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۱. او سخت می‌کوشد از بیمار شدن بپرهیزد. حفظ سلامتی برایش بسیار مهم است.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۲. پیشی گرفتن در زندگی برایش مهم است. او تلاش دارد تا بهتر از دیگران عمل کند.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۳. بخشودن کسانی که او را آزرده‌اند برایش مهم است. او سعی می‌کند که خوبی‌هایشان را ببیند و نسبت به آنها کینه نداشته باشد.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۴. برایش مهم است مستقل باشد. او دوست دارد به خودش متکی باشد.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۵. داشتن حکومت با ثبات برایش مهم است. او دغدغه‌ی آن را دارد که نظم اجتماعی حفظ شود.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۶. برایش مهم است که همیشه نسبت به دیگران مؤدب باشد. او کوشش دارد تا هرگز دیگران را برآشفته یا ناراحت نکند.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۷. او واقعاً می‌خواهد از زندگی لذت ببرد. داشتن اوقات خوش برایش بسیار مهم است.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۸. برایش مهم است فروتن و افتاده باشد. او سعی دارد جلب توجه نکند.	۱	۲	۳	۴	۵
۳۹. او همیشه می‌خواهد تنها کسی باشد که تصمیم‌ها را می‌گیرد. او دوست دارد رهبر باشد.	۱	۲	۳	۴	۵
۴۰. سازگاری با طبیعت و هماهنگ شدن با آن برایش مهم است. او اعتقاد دارد که مردم نباید طبیعت را تغییر دهند.	۱	۲	۳	۴	۵

کلید نمره‌گذاری پرسشنامه تشبیهی ارزش (PVQ): سوارتز، ۲۰۰۶، سوارتز و دیگران، (۲۰۰۱)
در دو نمونه زن و مرد ایرانی: نوجوانان دانش‌آموز، تعداد: ۱۵۳۳ نفر - جوانان دانشجو، تعداد: ۴۰۰ نفر
(دلخموش و احمدی مبارکه، ۱۳۹۰ - دلخموش، ۱۳۹۳)

ارزش	تعداد	ماده	ارزش	تعداد	ماده
هنوایی	۴	۳۶، ۲۸، ۱۶، ۷	تحریک‌طلبی	۳	۳۰، ۱۵، ۶
سنت	۴	۳۸، ۲۵، ۲۰، ۹	لذت‌جویی	۳	۳۷، ۲۶، ۱۰
خیرخواهی	۴	۳۳، ۲۷، ۱۸، ۱۲	پیشرفت	۴	۳۲، ۲۴، ۱۳، ۴
جهان‌شمولی‌نگری	۶	۴۰، ۲۹، ۲۳، ۱۹، ۸، ۳	قدرت	۳	۳۹، ۱۷، ۲
خودرهنموددهی	۴	۳۴، ۲۲، ۱۱، ۱	ایمنی	۵	۳۵، ۳۱، ۲۱، ۱۴، ۵

روش نمره‌گذاری: نمره‌گذاری پرسشنامه برای تعیین هر یک از ارزش‌های بنیادی، با جمع جبری نمره‌های ماده‌های ارزشی و تقسیم آن بر تعداد ماده‌های متعلق به یک ارزش امکان‌پذیر است. بدین‌نحو برای هر ارزش بنیادی برحسب مواد ارزشی‌ای که متعلق به آن هستند، نمره‌ای به‌دست می‌آید. نمره‌های ۱۰ ارزش بنیادی می‌توانند ترسیم دقیقی از سلسله‌مراتب ارزش‌ها را فراهم سازند.

* ماده‌های حذف‌شده (۱۴ امنیت ملی و ۳۵ نظم اجتماعی) در محاسبه گروه مردان؛ مختص فرهنگ ایرانی است.

منبع

دلخموش، م. ت. و احمدی مبارکه، م. (۱۳۹۰). محتوا و ساختار ارزش‌ها در نوجوانان ایرانی. فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۲۹، ۲۵-۵.
دلخموش، م. ت.، احمدی مبارکه، م. (۱۳۹۱). ویژگی‌های مختص به فرهنگ در ارزش‌های ایرانیان: بررسی در سه نمونه از سه نسل. فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۳۴، ۱۲۷-۱۰۷.

دلخموش، م. ت. (۱۳۹۳). ارزش‌های انسانی در دانشجویان ایرانی: پس از یک دهه. فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۴۰، ۲۵-۵.

- Bamberg, S., Herrmann, J., Kynast, S., & Schmidt, P. (2001). Portrait Values Questionnaire-Ein neues Instrument zur Messung von Schwartz Theorie grundlegender menschlicher Werte. [Portraits Value Questionnaire: A new instrument for measuring the Schwartz theory of basic human values]. Paper submitted for publication, Universität Giessen, Germany.
- Hinz, A., Braehler, E., Schmidt, P., & Albani, C. (2005). Investigating the circumplex structure of the Portrait Values Questionnaire (PVQ). *Journal of Individual Differences*, 26, 185-193.
- Knafo, A., & Schwartz, S. H. (2001). Value socialization in families of Israeli-born and Soviet-born adolescents in Israel. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 32, 213-228.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, (Vol. 25, pp. 1-65). New York: Academic Press.
- Schwartz, S. H. (2005). Robustness and fruitfulness of a theory of universals in individual values. In A. Tamayo & J. B. Porto (Eds.), *Valores e comportamento nas organizações [Values and behavior in organizations]* (pp. 56-95). Petrópolis, Brazil: Vozes. [Dispatched by the author].
- Schwartz, S. H. (2006). Basic human values: theory, measurement, and applications. *Revue française de sociologie*, 47(4), 929-968.
- Schwartz, S. H., Melech, G., Lehmann A., Burgess, S., Harris, M. & Owens, V. (2001). Extending the cross-cultural validity of the theory of basic human values with a different method of measurement, *Journal of Cross Cultural Psychology* 32, 519-542.
- Schwartz, S. H. & Ros, M. (1995). Values in the west: A theoretical and empirical challenge to the individualism-collectivism cultural dimension. *World Psychology*, 1, 99-122.
- Steinmetz, H., Isidor, R., & Baeuerle, N. (2012). Testing the circular structure of human values: A meta-analytical structural equation modelling approach. *Survey Research Method*, 6, 61-75.
- Steinmetz, H., Schmidt, P., Tina-Booh, A., Wiczorek, S., & Schwartz, S. H. (2009). Testing measurement invariance using multigroup CFA: Differences between educational groups in human values measurement. *Quality and Quantity*, 43, 599-616.
- Vecchione, M., Casconi, T., & Barbaranelli, C. (2009). Assessing the circular structure of the Portrait Values Questionnaire: A confirmatory factor analysis approach. *European Journal of Psychological Assessment*, 25, 231-238.